

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

2025-03-19 Nr. 1.05-0138

DĖL TEISĖS AKTO PROJEKTO NR. 25-3140

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai susipažino su Aplinkos ministerijos parengtu ir derinti su visuomene pateiktu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3933 ir Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 9, 25, 45 ir 46 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3939“ projektu Nr. 25-3140 (toliau – Projektas).

Manome, kad siūlomi teisės aktų pakeitimai reikšmingai padidins apribojimus miškininkystės sektoriuje, dėl ko ūkio subjektai susidurs su reikšmingais ekonominiais nuostoliais bei veiklos apribojimais. Nors ir pritariame darnaus miškų valdymo užtikrinimo tikslui, tačiau siūlomi pakeitimai ir jų įgyvendinimas reikalauja kruopštaus planavimo, finansinių garantijų ir skaidraus bendradarbiavimo su visomis suinteresuotosiomis šalimis.

Atkreipiame dėmesį į šiuos pagrindinius, susirūpinimą keliančius, aspektus:

1. Tiesioginiai finansiniai nuostoliai. Jeigu bus įgyvendinti planuojami Miškų įstatymo pakeitimai, tiesioginiai finansiniai nuostoliai privačių miškų savininkams gali būti itin dideli ir turėti ilgalaikių ekonominių pasekmių tiek jiems patiems, tiek visam miškininkystės sektoriui:

1.1. Reikšmingas pajamų mažėjimas: dėl apribojimų, įskaitant plynųjų kirtimų ribojimus nacionaliniuose parkuose ir draustiniuose, privačių miškų savininkai negalės laisvai disponuoti savo miško ištekliais. Plynųjų kirtimų ribojimas tiesiogiai sumažins galimybę iškirsti ir parduoti brandžią medieną, kuri sudaro didžiausią privačių miškų savininkų pajamų dalį. Brandžių medžių rinkos vertė yra žymiai didesnė nei jaunuolynų ar retinimo metu gaunamos medienos, todėl ribojimai reikš didelius praradimus. Preliminariai skaičiuojama, kad dėl ribojimų žaliavinės medienos tiekimas gali sumažėti apie 1,2–1,6 mln. m³ per kasmet, kas turės neigiamą poveikį tiek miškų savininkams, tiek ir visam medienos sektoriui.

1.2. Miško rinkos vertės mažėjimas: miškai, kuriuose ribojama ūkinė veikla, taps mažiau patrauklūs rinkoje, nes savininkai nebegalės iš jų gauti pajamų. Priklausomai nuo pritaikytų ribojimų apimties, ženkliai gali sumažėti privačių miškų vertė. Tai turės tiesioginės įtakos miškų pardavimo kainoms, taip pat atsilieps ir bankų finansavimo galimybėms – miškų savininkai gali susidurti su sunkumais imant paskolas, nes jų turto vertė sumažės.

1.3. Investicijų į miškų priežiūrą mažėjimas: pajamų mažėjimas gali paskatinti miškų savininkus atsisakyti investicijų į miškų priežiūrą, kas gali pabloginti miškų būklę, didinti ligų bei kenkėjų plitimo riziką. Privačių miškų savininkai nebegalės skirti lėšų retinimo, atsodinimo ar apsaugos priemonėms, o tai gali neigiamai paveikti visos šalies miškininkystės sektorių. Jei nebus aiškios valstybės paramos ar alternatyvių pajamų šaltinių, ilgalaikėje perspektyvoje miškų valdymo kokybė gali smukti.

Įvertinus tai, kad dėl siūlomų teisės aktų pakeitimų visas miškininkystės sektorius neabejotinai patirs didelius ekonominius praradimus, o valstybės finansinės galimybės neleidžia užtikrinti sklandaus siūlomų teisinio reguliavimo priemonių įgyvendinimo, nepritariame Projekto 1.1. papunkčiui, kad visuose nacionaliniuose parkuose ir draustiniuose būtų visiškai uždraudžiami pagrindiniai miško kirtimai, o regioniniuose

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania

Asociacija
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 135199748
K. Donelaičio g. 2, LT-44213 Kaunas, Lietuva, Lithuania

Tel. (8 37) 400 351
Phone +370 37 400 351
Faks. (8 37) 400 350
Fax +370 37 400 350
El. paštas zur@zur.lt

<http://www.zur.lt>
PVM mokėtojo kodas LT351997412
Atsiskait. sąskaita Nr. LT717300010002241806
AB Swedbank bankas, banko kodas 73000

parkuose jie būtų ypač ženkliai apribojami. Atsižvelgiant į tai, siūlome ieškoti subalansuotų sprendimų, kurie leistų suderinti gamtos apsaugą su ekonominiu tvarumu.

2. Alternatyvių pajamų trūkumas ir nepakankamos kompensacijos. Tai vieni didžiausių iššūkių, su kuriais susidurs privačių miškų savininkai, jei bus įgyvendinti siūlomi Miškų įstatymo pakeitimai. Be aiškaus ir pakankamo kompensavimo mechanizmo bei alternatyvių pajamų šaltinių, miškų savininkai gali atsidurti sudėtingoje finansinėje situacijoje:

2.1. Numatomos kompensacijos gali būti nepakankamos. Nors siūloma numatyti kompensacijas už nustatytus pagrindinių miško kirtimų apribojimus, planuojama skirti suma (264,5 mln. eurų) gali būti nepakankama visiems nukentėjusiems savininkams ir neapimti visų patiriamų nuostolių. Jei miškų savininkų patiriami nuostoliai siektų iki 40 mln. eurų per metus, tai reiškia, kad per 10 metų nuostoliai gali viršyti 400 mln. eurų, t. y. ženkliai daugiau nei planuojama kompensuoti. Be to, kompensacijos numatomos kaip vienkartinė pagalba, tačiau jos neužtikrina ilgalaikio finansinio stabilumo miškų savininkams.

2.2. Neapibrėžtas ir neskaidrus kompensacijų mechanizmas: iki šiol nėra aiškių kriterijų, pagal kuriuos bus skaičiuojamos kompensacijos – ar jos priklausys nuo miško ploto, jo vertės ar kirtimų ribojimo lygio. Taip pat nėra aišku, ar kompensacijos bus skiriamos visiems miškų savininkams vienodai, ar tik tiems, kurie patirs didžiausius apribojimus. Atsižvelgiant į ankstesnę praktiką, kyla rizika, kad kompensacijų skirstymas gali tapti biurokратиškai sudėtingas ir užtrukti, paliekant miškų savininkus be aiškios finansinės paramos.

2.3. Alternatyvių pajamų šaltinių trūkumas: šiuo metu savininkai lieka neapibrėžtoje situacijoje, kadangi nėra aiškiai suformuotų mechanizmų, kaip miškų savininkai galėtų gauti alternatyvias pajamas už savo miškus, pvz., dalyvaujant CO₂ (anglies dvideginio) kreditų rinkoje, biologinės įvairovės apsaugos programose ir rekreacinių miškų ekonomikoje. Įvertinus tai, kyla pagrįsta rizika, kad miškų savininkams nebus suteiktos realios galimybės kompensuoti prarastas pajamas.

Atsižvelgiant į tai, nepritariame Projekto 1.1. papunktyje išdėstytam siekiui keisti Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvus bei tikslinti ūkininkavimo režimus, kadangi tokiu būdu poįstatyminiais aktais nustatomų draudimų bei apribojimų pagalba būtų sukurtos galimybės didelėse teritorijose nustatyti naudojimo apribojimus neatlygintinai, t. y. išvengiant prievolės sumokėti kompensacijas privačių miškų savininkams už tokiu būdu įvedamus apribojimus.

3. Poveikis regionų užimtumui. Siūlomi Miškų įstatymo pakeitimai gali turėti itin reikšmingą poveikį, ypač tose vietovėse, kuriose miškų ūkis ir medienos perdirbimas yra pagrindinės ekonominės veiklos sritys. Šie pakeitimai gali sukelti šiuos neigiamus padarinius:

3.1. Darbo vietų mažėjimas miškininkystės ir medienos pramonės sektoriuose: dėl numatytų apribojimų, įskaitant plynųjų kirtimų ribojimus ir visišką pagrindinių miško kirtimų uždraudimą tam tikrose teritorijose, smarkiai sumažės žaliavinės medienos tiekimas. Medienos perdirbimo įmonės, kurios priklauso nuo vietinės medienos tiekimo, gali susidurti su veiklos mažėjimu ar net užsidarymu, kas lemtų darbuotojų atleidimus. Apytiksliai skaičiuojama, kad dėl šių pokyčių gali būti prarasta tūkstančiai darbo vietų miškų ūkyje ir su juo susijusiose pramonės šakose, ypač regionuose, kur miškų ūkis sudaro reikšmingą ekonomikos dalį.

3.2. Neigiamas poveikis vietos bendruomenėms: regionų gyventojai, kurie dirba miško kirtimo, medienos ruošos, transportavimo ir perdirbimo srityse, gali prarasti stabilias pajamas. Sumažėjus darbo galimybėms, gali padidėti emigracija iš kaimiškų vietovių į didžiuosius miestus arba užsienį, kas dar labiau pagilintų regionų depopuliacijos problemą. Mažėjantis užimtumas taip pat gali sumažinti vietinių paslaugų sektoriaus (prekybos, transporto, remonto ir kt.) paklausą, kas gali lemti dar daugiau verslų užsidarymą.

3.3. Biudžeto pajamų mažėjimas ir socialinių išmokų poreikio augimas: sumažėjus miškų ūkio ir medienos pramonės veiklai, mažės šių sektorių įmonių sumokami mokesčiai, kas tiesiogiai paveiks savivaldybių biudžetus. Savivaldybėms gali tekti daugiau lėšų skirti socialinėms išmokoms bedarbiams ir kitoms paramos programoms, kas taps papildoma našta valstybės ir vietos valdžios finansams.

3.4. Investicijų stabdymas ir naujų verslo galimybių trūkumas: dėl neaiškios situacijos ir didėjančių miškotvarkos apribojimų investuotojai gali atsisakyti planų investuoti į miško pramonę ir susijusias sritis Lietuvoje. Tai gali ne tik sustabdyti naujų darbo vietų kūrimą, bet ir sukelti regioninę ekonominę stagnaciją.

Siekiant išvengti neigiamų socialinių ir ekonominių pasekmių regionams, būtina kruopščiai įvertinti Miškų įstatymo pakeitimų poveikį užimtumui bei numatyti efektyvias kompensacines ir alternatyvaus užimtumo priemones. Be tinkamos strategijos šie pakeitimai gali dar labiau pagilinti regionų socialines ir ekonomines problemas.

4. Rekreacinio miškų prieinamumo didinimas ir jo poveikis miškų savininkams. Nors Projekte teigiama, kad Miškų įstatymo pakeitimai, numatantys griežtesnius miškotvarkos apribojimus, turėtų padėti geriau saugoti gamtą ir padidinti rekreacinį miškų prieinamumą visuomenei, tačiau šie pokyčiai gali turėti ir neigiamų pasekmių, ypač privačių miškų savininkams:

4.1. Miškų savininkų teisių ribojimas: pagal dabar galiojančius teisės aktus privatūs miškai yra atviri visuomenei, tačiau sugriežtinus Miškų įstatymą, miškų savininkai gali netekti dar daugiau kontrolės, kaip jie gali naudoti savo turtą. Rekreacinio miškų prieinamumo didinimas gali reikšti, kad savininkai negalės apriboti žmonių srautų, net jei jie sukelia žalą miško ekosistemai ar privačiai nuosavybei.

4.2. Didėjanti atsakomybė ir išlaidos: jei miškai bus dažniau lankomi, kyla didesnė šiukšlinimo, miško gaisrų, vandalizmo ir neleistinos veiklos (pvz., nelegalių stovyklaviečių, motorinių transporto priemonių naudojimo) rizika. Miškų savininkams gali tekti skirti daugiau lėšų miškų priežiūrai, atliekų tvarkymui ir infrastruktūros gerinimui, tačiau jie iš to negaus tiesioginių pajamų. Šiuo metu nėra aiškių mechanizmų, kaip kompensuoti miškų savininkams dėl didesnių rekreacinių srautų sukeltus nuostolius.

4.3. Trūksta aiškios ekonominės naudos savininkams: nors didėjantis miškų prieinamumas gali būti naudingas rekreacinei veiklai ir ekoturizmui, šiuo metu Lietuvoje nėra plačiai paplitę mechanizmai, kaip miškų savininkai galėtų gauti ekonominę naudą iš lankytojų. Kitose šalyse praktikuojami modeliai, kai miškų savininkai gali imti simbolinį mokestį už įėjimą į privačius miškus ar siūlyti mokamas paslaugas (pvz., stovėjimo aikšteles, stovyklavietes, pažintinius takus). Lietuvoje tokios galimybės nėra iki galo išvystytos.

Įvertinus tai, tikslinga numatyti, kad privačių miškų savininkams, kurių miškai intensyviai naudojami rekreaciniams tikslams, būtų skiriamos kompensacijos už padidėjusias išlaidas miškų priežiūrai, infrastruktūros palaikymui ir pan.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis